

P.J. Frankowski 8.12.10

Bydgoszcz, dnia 03 grudnia 2010 r.

RDOŚ.04.PN.6613-25-2/10/NG

SEKRETARIAT RDLP w Toruniu	
nr 3672	Podpis
Wpłynęło 08.12.2010	
Zadekretowano ZZ	Data 8.12.10
Podpis	

Szanowny Pan

Janusz Kaczmarek

Regionalny Dyrektor

Lasów Państwowych w Toruniu

W odpowiedzi na wniosek z dnia 11 października 2010 roku, znak: ZZ-7019-77/10 w sprawie wydania opinii na podstawie art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.) dla Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Włocławek na lata 2006-2015, poniżej przedstawiam stanowisko tut. organu w przedmiotowej sprawie.

W związku z faktem, iż opiniowaniu podlega przyjęty już Plan Urządzenia Lasu wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy opiniuje przedmiotowe dokumenty na zasadzie współpracy organów nie zaś w trybie art. 54 ww. ustawy.

Jednocześnie, należy zwrócić uwagę, iż zlecenie przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu analizy wpływu częściowo zrealizowanych założeń Planu oraz planowanych działań wynikających z tego dokumentu, na środowisko, w tym na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000, świadczy o dużym zaangażowaniu Lasów Państwowych w zachowanie bioróżnorodności komponentów przyrody przy jednoczesnej realizacji zrównoważonej gospodarki leśnej.

W granicach administracyjnych Nadleśnictwa znajdują się trzy obszary specjalnej ochrony ptaków pn. „Błota Rakutowskie” (PLB040001), „Dolina Dolnej Wisły” (PLB040003), „Żwirownia Skoki” (PLB040005), a także dwa specjalne obszary ochrony siedlisk pn. „Błota Kłócińskie” (PLH040031) oraz „Włocławska Dolina Wisły” (PLH040039).

Opiniowaniu podlegają działania z zakresu gospodarki leśnej planowane do realizacji w latach 2010-2015. Na skutek analizy Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Włocławek wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu dla lasów Skarbu Państwa pod zarządem Nadleśnictwa Włocławek, uprzejmie informuję, że opiniuję pozytywnie ww. dokument po uwzględnieniu w prowadzonej gospodarce leśnej niżej przedstawionych zasad.

Po zapoznaniu się z rozdziałem 5 pn. „Rozwiązania i wnioski do Planu” wnoszę następujące uwagi co do zasad wykonywania czynności gospodarczych, zaproponowanych przez zespół autorski przedmiotowej Prognozy w podrozdziale 5.6.

W punkcie 3 ww. rozdziału wyłącza się z użytkowania rębego, cieć pielęgnacyjnych, sanitarnych zinwentaryzowane we właściwym stanie ochrony (A) siedliska przyrodnicze w tym śródładowe bory chrobotkowe (91T0), lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (91F0), ciepłolubne dąbrowy (91D0).

Jednocześnie zgodnie z Tabelą nr 60 (str. 173), a także opisem ww. siedlisk na stronach 178-185 w Nadleśnictwie nie zinwentaryzowano śródładowych borów chrobotkowych (91T0), ciepłolubnych dąbrowów (91D0), lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) oraz łęgów olszowych, olszowo-jesionowych i jesionowych (91E0) (oprócz jednego przypadku w wydz. 240f), w stanie zachowania „A”. Sformułowane w ten sposób zapisy w praktyce nie mają zastosowania w trakcie obowiązywania ww. Planu, gdyż nie ma siedlisk spełniających ww. kryteria.

W związku z powyższym proponuje się co następuje:

- wyłączyć z użytkowania rębego zinwentaryzowane śródładowe bory chrobotkowe (91T0), gdzie obecnie Plan przewiduje rębnię zupełną pasową (Ib) w wydzieleniu 611, na powierzchni 3,02 ha (str. 173, Tabela nr 60) na rzecz cieć pielęgnacyjnych, bez pozostawiania biomasy;
- wyłączenie z użytkowania rębego 10 % powierzchni (tzw. biogrupy) najlepiej zachowanych łęgowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) oraz łęgów olszowych, olszowo-jesionowych i jesionowych (91E0);
- odstępianie od realizacji rębni zupełnych na rzecz rębni złożonych (II, III, IV) na zidentyfikowanych cennych siedliskach przyrodniczych, których stan zachowania został określony jako A, B, C, chyba że bujna vegetacja roślin zielnych uniemożliwia wzrost i utrzymanie odnowienia na żyznych glebach, dopuszcza się rębnię zupełną smugową (IC).

Przedstawione propozycje uwzględniają także potrzebę zachowania potencjalnych miejsc bytowania i łęgów wielu populacji gatunków ptaków, stanowiących cel ochrony obszarów specjalnej ochrony ptaków, które są nierozzerwalnie związane z drzewostanami dojrzałymi.

- przyjęcie składów gatunkowych dla nowo zakładanych upraw leśnych na zidentyfikowanych siedliskach przyrodniczych, przedstawionych w Tabeli nr 75 (str. 228), ustalonych na podstawie optymalnych składów gatunkowych drzewostanów w typach siedliskowych lasów i zespołach leśnych (Jan Marek Matuszkiwicz, Warszawa 2007).

Jednocześnie w Prognozie nie wykazano znacząco negatywnego oddziaływania zabiegów pielęgnacyjnych na ww. komponenty środowiska przyrodniczego.

Dokonano również oceny oddziaływania przewidzianych zabiegów na nieleśne siedliska przyrodnicze, a także gatunki chronione roślin, zwierząt i grzybów.

W stosunku do zapisów Prognozy odnoszących się do roślin objętych ochroną wnoszę następujące uwagi:

W Prognozie (Tabela 56, str. 148) błędnie podano, że Ostnica Jana *Stipa joannis* jest rośliną z załącznika Dyrektywy Rady 92/43 EWG. Jednocześnie w ww. Tabeli nie wymieniono takich gatunków roślin jak aldrowanda pęcherzykowata *Aldrovanda versiculosa* i skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus*, o których mowa w rozdziale 5.6, punkt 6 „Wytyczne dla ochrony roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej”.

W tabeli nr 57 podano występowanie i sposób ograniczenia negatywnego wpływu zabiegów gospodarczych na gatunki chronione. Proponuje się przedmiotowe zapisy uściślić w następującym zakresie:

W przypadku torfowców podano zbyt ogólny opis ich występowania, sformułowanie „torfowiska” sugeruje występowanie siedlisk torfowiskowych (7110, 7120, 7140) dla zachowania których działania ujęte w kolumnie „Sposoby ograniczania negatywnego wpływu...” nie są właściwe. W granicach rezerwatu przyrody wszelkie planowane działania powinny wynikać z zadań ochronnych przewidzianych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody.

Ograniczenie negatywnego wpływu gospodarowania na występujące stanowiska pełnika europejskiego *Trollius europaeus* (Tabela 57) może odbywać się poprzez pozostawienie do naturalnej sukcesji tworzących się luk (gat. umiarkowanie światłożądny) oraz zastosowanie rębni złożonych.

Fiołek torfowy *Viola epipsila* cechuje się małą liczbą stanowisk (do kilkunastu) w skali Polski. W związku z powyższym ewentualne zabiegi powinny być prowadzone z uwzględnieniem ochrony poszczególnych stanowisk gatunku. Ponadto jedno z podanych stanowisk występuje w rezerwacie (czego nie zaznaczono w Prognozie).

W „Wytycznych...” (str. 231) ochrony nieleśnych siedlisk przyrodniczych niewłaściwie zaproponowano zabiegi ochronne w zakresie regulacji stosunków wodnych dla niżej wymienionych zbiorowisk wraz z objaśnieniem.

a) Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion* (6410) – kluczowym elementem niezbędnym dla zachowania siedliska jest naturalny reżim przepływów wód rzecznych, w szczególności występowanie znacznych okresowych wahań poziomu wód, odpowiedzialnych za sezonową zmienność poziomu wód gruntowych - wysoki poziom wód gruntowych wiosną i jesienią (możliwe zalewy), a bardzo niski w pełni lata. Zalecane jest ekstensywne użytkowanie kośne, z koszeniem późno w sezonie (zwykle jesienią) i nieregularnie (co kilka lat);

b) Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne (6430) - Wilgociolubne i nitrofilne zbiorowiska wysokich roślin zielnych tworzące okrajki lub zasłony („welony”) wzdłuż cieków wodnych lub krawędzi lasów dla zachowania których ważna jest naturalna dynamika cieku, tj. cykliczne wezbrania i opadanie poziomu wód oraz naturalne ukształtowanie koryta cieku w strefie poddanej okresowym zalewom i podtopieniom;

Zbiorowiska niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* (6510) - łąki kośne występują w dolinach rzecznych z reguły poza strefą zasięgu wysokich wód. W związku z powyższym nie są wskazane okresowe zalewy łąk. Istotne jest natomiast zachowanie odpowiednio wysokiego średniego poziomu wód gruntowych w dolinie rzeki oraz ekstensywne użytkowanie łąkowe (koszenie raz lub dwa razy w roku, z reguły po rozpoczęciu kwitnienia roślin).

Należy także zweryfikować przedstawione informacje odnośnie występowania aldrowandy pęcherzykowatej *Aldrovanda versiculosa* oraz proponowanych zabiegów. Przedmiotowy gatunek wymieniony jest w załączniku nr 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 roku w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764) jako wymagający ustanowienia strefy ochronnej. Stefy ochronne ustanawia właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska, w związku z powyższym niezbędne jest dostarczenie szczegółowych informacji w zakresie lokalizacji stanowiska ww. gatunku do tut. organu. Zgodnie z zapisami przedmiotowego rozporządzenia za strefę ochronną uznaje się cały zbiornik wodny, w którym ten gatunek występuje. W wytycznych dla ochrony aldrowandy pęcherzykowatej należy uwzględnić zakazy wynikające z art. 60 ust 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.).

W Nadleśnictwie Włocławek Plan Urządzenia Lasu przewiduje realizację zalesień na obszarze 37,05 ha wg Tabeli nr 1 (str. 15). Przedmiotowa Prognoza sporządzona dla ww. Planu nie omawia szczegółowo przewidzianych do zalesienia obszarów oraz nie określa przewidywanego oddziaływania tych zalesień na cele ochrony obszarów Natura 2000 utworzonych w granicach Nadleśnictwa. W związku powyższym zagrożenie zalesiania np. potencjalnych siedlisk bytowania ptaków lub nieleśnych siedlisk przyrodniczych nie zostało wykluczone.

W stosunku do przewidzianych w Prognozie wskazań gospodarczych w Tabeli 56 dla gatunku bielik *Haliaeetus albicilla* (oraz innych gatunków objętych ochroną strefową) w kolumnie „Sposób ograniczania negatywnego wpływu...” zapisano możliwość wykonywania zabiegów leśnych w okresie od 1 września do końca lutego. Czy zapis ten dotyczy wszystkich drzewostanów czy tylko tych znajdujących się w strefach ochrony? Jeśli zapis dotyczy stref ochrony to stoi w sprzeczności z zapisem umieszczonym jednocześnie w tej samej kolumnie, gdzie wykonywanie zabiegów jest możliwe w strefie ochrony okresowej w terminie od 1 sierpnia do 31 grudnia, po uzyskaniu zgody właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zaznaczam przy tym, że w odniesieniu do gatunków ptaków „strefowych” „ochrona strefowa” - to nie tylko strefowa ochrona wokół ich gniazd, ale również, takie gospodarowanie ekosystemami leśnymi, które pozwoli chronić ich potencjalne miejsca lęgowe. W kolumnie ww. Tabeli należałoby się spodziewać konkretnych wytycznych dotyczących gospodarowania lasami Nadleśnictwa Włocławek, które pozwolą na utrzymanie potencjalnych siedlisk lęgowych w dobrym stanie jakościowym i odpowiedniej wielkości (w tym miejscu należy określić jaki typ siedliska, drzewostanu preferują poszczególne gatunki, w jakich klasach wieku, jaki procent Nadleśnictwa zajmują te siedliska i jaki procent powinien być utrzymywany w celu zabezpieczenia populacji poszczególnych gatunków).

W Prognozie nie określono, która klasa wieku została uznana za wartość graniczną drzewostanów „starszych” (Tabela 56).

W Prognozie rozdział 5.6 pkt 6 ppkt „Ptaki”, „Wytyczne ochrony roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej” sprecyzowane są tylko dla kilku gatunków ptaków, str. 233 (z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej), pozostawiając tym samym Zarządcę terenu bez podania konkretnych wytycznych dla pozostałych gatunków ptaków objętych ochroną prawną.

Mając na uwadze zapisy art. 52 a ustawy o ochronie przyrody gospodarka leśna nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1, 3-5 i 11, jeżeli jest prowadzona na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, obejmującej oddziaływanie na dziko występujące populacje gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków, oraz ich siedliska, bądź jest prowadzona na podstawie kodeksu dobrych praktyk, których ustalenia zapewniają, że czynności wykonywane zgodnie z nimi nie są szkodliwe dla zachowania gatunku we właściwym stanie ochrony. Zapis ten nie odnosi się tylko do obszarów Natura 2000, gdzie celem ochrony są gatunki ptaków, lecz do wszystkich obszarów, na których gospodarka leśna jest prowadzona.

Przedmiotowy Plan Urządzenia Lasu jest już dokumentem przyjętym i obowiązującym, w związku z tym warunek, o którym mowa w ww. artykule dotyczący dokonania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względów prawnych nie może być spełniony.

W związku z powyższym tut. organ proponuje przyjąć zasady postępowania w Nadleśnictwie, dzięki którym osiągnięty zostanie kompromis pomiędzy koniecznością zachowania gatunku (ptaków) i jego siedliska we właściwym stanie ochrony, a użytkowaniem lasu.

Leśnicy poprzez wybór powierzchni, na których będzie prowadzone pozyskanie drewna, mają możliwość minimalizowania, a nawet wykluczenia negatywnego oddziaływanie prac leśnych na chronione gatunki ptaków z zachowaniem zakazów obowiązujący w stosunku do tych gatunków.

Przy wyborze powierzchni, na których prowadzone będą prace leśne oraz podczas ich wykonywania należy zachowywać niżej opisane zasady:

- w sezonie zimowym, w oddziałach przeznaczonych do użytkowania rębego, przeprowadzić inwentaryzację ptaków drapieżnych i drzew dziuplastych, obserwacje nanieść na mapę i wykorzystać do planowania prac, uwzględniając ich lokalizację;
- przed przystąpieniem do prac, w okresie wiosennym należy przeprowadzić inwentaryzację ptaków, odnotować na mapie stanowiska lęgowe - wykorzystać do planowania prac, uwzględniając lokalizację miejsc lęgowych;
- rębnie zupełne z uwagi na swój charakter (całkowite usunięcie wyznaczonej powierzchni drzewostanu, zmiana warunków świetlnych w obszarach bezpośrednio sąsiadujących ze zrębem) wykonywać poza okresem lęgowym ptaków,
- w okresie lęgowym cięcia pielęgnacyjne prowadzić możliwie w drzewostanach niedojrzałych i najmniej żyznych – takie postępowanie, w warunkach niższego zagęszczenia ptaków w drzewostanach młodszych i uboższych, zmniejszy prawdopodobieństwo ewentualnego niszczenia gniazd i zabijania młodych ptaków podczas prac leśnych;
- w wydzieleniach, w których planowane jest wykonywanie cięć od marca do sierpnia, należy już w okresie jesienno-zimowym usunąć warstwę podszytu i podrostu z wyznaczonych szlaków technologicznych – pozwoli to na uniknięcie nieumyślnego niszczenia lęgów ptaków gnieźdzących się w tych warstwach (m.in.: rudzik, świstunka pokrzywnica, strzyżyk, słonka itp.);
- w drzewostanach starszych (od 80 lat) pozostawiać drzewa dziuplaste wraz z niezmiennym wokół nich otoczeniem w promieniu 10 metrów;
- w przypadku, gdy podczas cięć zostanie wykryte drzewo z gniazdem ptaków drapieżnych, sów i bociana czarnego, należy wstrzymać prace w wydzieleniu do momentu zakończenia lęgów, jeżeli jest to gatunek strefowy – zaprzestać wykonywania zabiegu i zgłosić strefę do RDOŚ;

- zabiegi niszczenia chwastów np. koszenie upraw, mogące zagrażać lęgom, należy przesunąć poza okres lęgowy ptaków.

Wielofunkcyjne leśnictwo, łączące dbałość o zasoby przyrodnicze wraz z zapewnieniem optymalnego dla środowiska użytkowania jego zasobów, jest istotnym czynnikiem wpływającym na stan zachowania obszarów pozostających pod zarządem PGL Lasy Państwowe, w tym terenów i gatunków objętych ochroną prawną.

Przedstawione przez tut. organ propozycje postępowania, zmiany lub kwestie wymagające analizy jak np. zalesianie na obszarach Natura 2000, zostały opracowane lub poruszone w celu doprecyzowania zasad prowadzenia gospodarki leśnej łączącej cele gospodarcze z ochroną przyrody.

ZASTĘPCA REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA
Regionalny Konserwator Przyrody w Bydgoszczy
dr inż. Marek Machnikowski

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a